

Transformacions en “O” i els “espectres de quantitats desaparegudes”: un projecte que “quedà en el tinter”

Revista Catalana de Psicoanàlisi, Vol. XXXI/2

Antònia Grimalt¹
Barcelona

Em proposo de començar amb una descripció general d'allò que he pogut entendre de la teoria de les fluxions de Newton i la controvèrsia amb Berkeley, per després fer un recorregut per la idea de transformació i tractar d'endinsar-me en la comprensió dels “espectres de quantitats desaparegudes”, que penso tenen relació amb la transformació en al·lucinosi. I d'aquí a les transformacions en O, i la receptivitat de l'analista posada en relació a la seva capacitat de transformació en al·lucinosi.

Paraules clau: cesura, transformació, transformació en al·lucinosi, transformació en O, receptivitat de l'analista

1. Psicoanalista titular amb funcions didàctiques de nens, adolescents i adults (SEP-IPA). Membre docent del *Psychoanalytic Institute for Eastern Europe* (PIEE). Membre del Fòrum d'anàlisi de nens de la FEP. Membre didacta de la FEAP. E-mail: 8331age@gmail.com

*The intuitive mind is a sacred gift
And the rational mind is a faithful*

Servant

*We have created a Society
that honours the servant
and has forgotten the*

Gift

Albert Einstein

Aquest treball prové de la recuperació d'una idea, del rescat d'un projecte de fa uns anys, que havia partit d'una proposta de Pere Folch i Terttu Eskelinen d'escriure sobre *Transformacions en O de Bion*, cosa que finalment no vam tirar endavant. El punt de partida era el capítol 12 de *Transformacions* (Bion, 1965) amb la crítica que feia Berkeley a la teoria de les fluxions de Newton.

Pere Folch m'havia proposat d'escriure una sèrie de notes per començar a discutir sobre el tema. Jo vaig començar per fer recerca bibliogràfica sobre Newton, Berkeley i la teoria de les fluxions, per tal d'endinsar-me en la comprensió d'un tema atractiu però força difícil. En van sortir una sèrie d'idees espargides, tan disperses que em vaig limitar a enviar un mail per tal de compartir la dificultat d'integrar les coses que havia trobat, i que no sabia com lligar. Aquesta elaboració és un homenatge a una persona (i parella) que tan generosos han estat a prodigar les seves idees.

No pretenc invocar l'autoritat del pensament de Pere. Assumixo tota la responsabilitat del que he escrit; tanmateix m'agradaria fer una mica de perspectiva històrica del breu intercanvi que vam tenir amb ell i la resposta que Terttu va transmetre via mail. A continuació transcriu la resposta rebuda amb data 26-5-2008:

Estimada Antònia,

Fixa't, la teva carta ha arribat just quan estàvem amb dificultats per formular el que pensàvem sobre aquesta qüestió. He imprès els documents que adjuntaves, a veure si em resulten entenedors. Si no, intentaré trobar-los en anglès.

Aquí, ara, hem tirat sobre el paper aquests "utterings", perquè hem pensat una mica sobre les "fluxions", sobre les bastides de construcció, les "velocitats d'increments evanescents" i sobretot sobre els "ghosts of departed quantities", que potser es podria dir en català com espectres de quantitats desaparegudes.

Totes aquestes idees les posaria en paraules meves ben senzilles, com unes intuïcions infinitament petites que podrien servir al començament com una bastida per construir unes hipòtesis. Però és clar, Berkeley predica que les bastides (hipòtesis definitòries) s'haurien de deixar de banda immediatament quan s'hagin trobat unes adequades línies finites.

És a dir, que una manera de pensar més finita, més consistent, sempre es troba (segons Berkeley) amb l'ajuda de vivències, “fluxions”. Berkeley ironitza sobre Newton, que aquestes fluxions són velocitats d'increments evanescents, és a dir quasi inexistentes. Diu que no són cap quantitat finita, cap quantitat infinitament petita, res encara, i per això ho podem anomenar “espectres de quantitats desaparegudes”.

He rellegit tot el capítol i les explicacions de Bion sobre aquesta cita. No sé si ell vol dir, d'aquestes fluxions i dels intents de definir-les, i de les quals Berkeley es mofa, uns moviments - podem dir contratransferencials, intuïtius - que a penes esdevenen conscients i que es farien conscients solament en una constel·lació de diferents fluxions.

Sabem com és difícil per a l'analista precisar per què s'ha decidit per una o altra interpretació, i ho podem definir més quan tenim els continguts de les associacions o somnis, que ens ajuden. Però el treball analític real es basa en l'anotació de fluxions. I és clar, aquest tipus de treball ha estat motiu de mofa per certa fracció d'analistes, com els “ghosts of departed quantities”.

Qui de nosaltres pot explicar als col·legues que en un cert moment tenia un malestar que no podia ser relacionat amb res de precís, o al contrari molts altres tipus d'emocions i fins i tot de sensacions?

A més, com podem discutir que les nostres anotacions de diferents sensacions i emocions nostres siguin prou fidedignes per construir amb elles un tipus de relació d'objecte suficientment definida? Aquí es tracta també de l'expressió verbal. És difícil explicar als col·legues, però encara més difícil explicar al pacient, de manera que no entrem en les “confessions” dels propis sentiments, que quedaran només com una bastida per veure unes línies prou definides de la relació perquè sigui possible expressar-les al pacient i discutir-les.

Ja parlarem. Una abraçada,

Terttu

Introducció

En el capítol 12 de *Transformacions*, Bion (1965) fa servir una faula, basada en fets reals, on el bisbe Berkeley dirigia una sèrie d'atacs contra un Newton turmentat, polemitzant sobre les dificultats de la teoria de les fluxions i les ‘quantitats desaparegudes’. El to polèmic del primer, segons Bion, confereix a les afirmacions de Berkeley un estatus de columna dos: nega al mateix temps que reconeix la veritat del resultat i la validesa del mètode.

Les fluxions

Newton va haver d'inventar un nou llenguatge matemàtic - el càlcul diferencial - per tal de poder copsar el moviment físic. Aquest càlcul va resultar extremadament controvertit ja que, a diferència de les formes matemàtiques convencionals, no manejava quantitats exactes, sinó només aproximacions (o bé, com va afirmar categòricament el bisbe Berkeley, “són

espectres de quantitats desaparegudes”). La controvèrsia respecte a si la mecànica newtoniana era realment una ciència fou virulenta durant un segle. Penso que Bion planteja aquesta situació com a il·lustració del que representa el canvi catastròfic en relació a la idea nova i també com una manera d’il·lustrar com n’és de fràgil i il·lusòria l’anomenada “correcció científica”.

Newton, en el seu mètode de les fluxions, estudia magnituds variables, introduïdes com abstracció de les diferents formes del moviment mecànic continu, que es denominaven fluents. Tots els fluents són variables dependents amb un argument comú: el temps. Després s’introdueixen les velocitats del corrent dels fluents, és a dir, les derivades en relació al temps que s’anomenen fluxions. La idea intuïtiva de moviment continu de Newton maneja el concepte de *fluent*, com a *quantitat que varia respecte del temps i el de fluxió com la seva velocitat de canvi respecte del temps*.

Des de la perspectiva d’una “*matemàtica de les emocions*” (en relació a l’absència de l’objecte) i la seva transformació mental, Bion parteix de les controvèrsies entre Berkeley i Newton per tal de posar una bastida que permeti de fer hipòtesis sobre allò que representa diferències de moviment i energia. Segons ell (Bion, 1965) tant Berkeley com Newton neguen els espectres de la matèria desapareguda; entenc la seva perspectiva dels “*espectres*” en relació als *processos de transformació dels processos somatopsíquics inconscients*, on allò que originàriament es deriva de la pulsio o *quantitat afectiva* pot seguir dos processos de transformació oposats: (1) quan es tolera la frustració, una sensació, una emoció o una acció esdevé imatge onírica, representació d’un desig o ansietat, paraula, interpretació o significat; (2) quan no es tolera la frustració, l’emoció queda segrestada en una imatge-sensació que s’evacua, i queda un buit que xucla el significat (Grimalt, 2007). Bion, amb això, remarca la qüestió de la positivitat de la “no cosa” (*no-thing*): l’energia del buit, i del forat negre. Una zona protomental (Bion, 1992; Ogden, 2004; Meltzer, 1995) amb registres no simbòlics dotats d’una energia tremenda, pressionen per ser evacuats a través de l’acció, a través del cos en forma de somatitzacions o bé pertorbant la creació d’altres representacions. Aquesta energia i la seva qualitat dinàmica porten a una funció-equivalent pulsional, que posa en marxa el funcionament mental. El seu poder deriva de la seva no-inserció en la cadena de simbolització. No s’elaboren, ni tampoc poden fer-ho sense la presència d’una altra ment que les metabolitzi i transformi.

TRANSFORMACIÓ

El concepte psicoanalític de *transformació* està ja present en el pensament de Freud. L’usa en tres contextos diferents: (a) en la teoria dels mecanismes de defensa, quan parla de la *transformació dels afectes*; (b) en el procés analític, que considera com un *procés de transformació*; i (c) en la teoria dels somnis.

Considera el “treball de somni”

... com una forma de pensament que té la funció de transformar els continguts psíquics: No pensa, calcula o jutja en absolut; es limita a donar una nova forma a les coses (Freud, 1900, p. 507).

Bion desenvolupa la concepció de pensament oníric de Freud i l'amplia en el concepte de funció alfa, usant-lo com a base de la seva teoria de transformacions. Desplaça l'atenció des dels continguts del pensament a l'aparell per pensar-los. El somni, entès com una forma d'observar la realitat psíquica, esdevé l'observació del procés de com aquesta es genera i transforma. El treball analític, a més d'una revelació i desxiframent de significats inconscients ja existents, esdevé un procés de producció simbòlica; un procés per generar pensaments i conferir significats a experiències que mai no foren conscients ni reprimides perquè mai no havien estat “pensades”. L'anàlisi, en el seu sentit operatiu específic, esdevé un sistema de transformació a través del qual processos somatopsíquics inconscients adquireixen condicions per a la representativitat i esdevenen capaços de ser traduïts en pensaments, paraules i interpretacions. És a dir, la transformació analítica consisteix, de fet, en el fet que allò que originàriament era una *quantitat afectiva o pulsional, una sensació, emoció o acció, passa a ser una imatge onírica, la representació d'un desig o ansietat, una paraula, una interpretació o un significat*.

La idea de transformació, a diferència de la de representació simbòlica, s'adreça a assenyalar que el símbol tan sols designa la representació d'una absència, mentre que la idea de *transformació* representa *la relació* entre presència i absència, entre l'objecte i la seva absència; entre experiència sensorial concreta i experiència mental, ambdues diferenciades. Aquest matís és important ja que la memòria posseeix un gran sistema d'arxiu que guarda les dades sensorials i pot usar-se per retenir la presència (espectre sensorial) de l'objecte, per tal de negar la seva absència, degut a la intolerància a la frustració i al significat: amb això tenim l'ús de la imatge com a sensació (Grimalt, 2013).

Els diferents tipus de transformació representen les formes que assumeixen les relacions entre parts primitives i parts evolucionades de la personalitat: és a dir, per una banda la part capaç de tolerar el conflicte i la frustració, i d'aprendre de l'experiència, portant a terme transformacions simbòliques i satisfacció en la relació; i per l'altra, la que no pot tolerar l'absència de satisfacció i l'existència d'objectes independents del *self*, de manera que ha de construir una realitat interna i externa dirigida a l'evacuació de la frustració, l'experiència i el coneixement d'un mateix. Tot plegat va més enllà del concepte de mecanismes de defensa; s'estén a tot el funcionament mental i la manera com tendències pulsionals oposades es manifesten com a capacitat de crear vincles (processos d'objectalització i simbolització) o de destruir-los (desobjectalització i dessimbolització).

És així que Bion planteja la transformació psicoanalítica no com una nova teoria, sinó com a hipòtesi d'observació dels processos mentals en el camp analític. Partint de la hipòtesi que una situació fàctica (conjecturada), un estat emocional (posem per cas odi, també conjecturat) i una representació estan conjugats de manera constant, proposa registrar o lligar aquestes conjuncions constants amb el terme '*transformació*' (...) '*amb la finalitat (...) i l'esperança de descobrir el significat de la conjunció constant*' (Bion, 1965, pp. 68-69). El procés de donar significat requereix la vinculació d'una realitat fàctica el significat de la qual és desconegut (O), una realitat emocional que s'hi relaciona i una realitat simbòlica (un nom que representa ambdues) amb la finalitat de descobrir el seu significat.

D'aquesta manera s'estableix una interdependència mútua entre els elements involucrats en la transformació: la representació rep el seu significat de l'emoció, sense la qual seria buida de significat ('*meaningless*'), mentre que l'emoció a la vegada rep el seu nom a partir de la representació, sense la qual seria muda, sense nom ('*nameless*'). El vincle entre experiència, emoció i representació és l'origen del significat.

Resumint: el procés de significació requereix vincular una realitat fàctica el significat de la qual és desconegut (O), una realitat emocional correlacionada, i una realitat simbòlica (un nom) que els representa ambdós, amb la finalitat de descobrir el seu significat. La idea de "conjunció constant" implica que la relació entre els tres termes no es pot reduir a relacions binàries unidireccionals causa-efecte, sinó que implica interaccions complementàries a tres bandes.

El símbol 'O', per tant, no representa una suposada realitat metafísica: com a molt, una de "física" fàctica. 'O' es defineix com 'allò que, mentre que és a l'origen del fenomen mental, no és un fenomen mental', i com a tal és incognoscible per ell mateix. Per tal de ser conegut s'ha de transformar abans en un fenomen mental.

Com a model de transformació planteja el reflex de la superfície d'una massa d'aigua distorsionada per una brisa.

(...) Usaré això com a model per a l'observació de transformacions. Serà convenient de suposar que els vincles L, H i K influeixen en la transformació de manera anàloga als canvis atmosfèrics en el model (...) Es pot observar que una representació, encara que distorsionada per l'emoció, igual que el reflex en un llac pot ser distorsionat per una brisa, té relació amb l'objecte. De la mateixa manera, pot observar-se que les emocions que estan actuant tenen relació amb l'objecte fins i tot si estan alterades per la representació. I novament, pot observar-se que la representació està en relació a les emocions, i viceversa, fins i tot si estan alterades per l'objecte (Bion, 1965, p. 68).

A partir d'aquest model es pot expressar la següent paradoxa epistèmica: la regla fonamental de l'anàlisi és la capacitat de conduir el pacient vers la representació. Tanmateix, això no es pot portar a terme a nivell només de representació, perquè la transformació psicoanalítica tan sols és possible a través de la negociació de la turbulència emocional, responsable de conferir significat verbal. A la inversa, l'experiència emocional sola no és suficient per fer la transformació, perquè és la conversió d'aquesta experiència en una representació verbal - una interpretació - la que s'encarrega de l'assignació de significat. Si això falla, el camp relacional de l'anàlisi esdevé un espai d'interaccions afectives immediates, o 'transformacions inverses', és a dir, que comporten des-simbolització, transformació en al·lucinosi i acció.

El procés de transformació parteix de les interaccions entre totes les dimensions i objectes presents en el camp analític. Quan un usurpa el lloc dels altres en virtut de la seva densitat - sigui sensorial, emocional o racional -, un altre nivell del camp observacional queda tapat i exclòs: el subjecte tapa l'objecte, el conscient l'inconscient, l'acció el pensament, l'intersubjectiu l'intrapsíquic, l'extern tapa l'intern. O bé a la inversa. El resultat és el col·lapse del camp analític i la seva degeneració en un camp cognitiu o afectiu; un camp lingüístic o un camp d'acció; un camp de transaccions inconscients o de transaccions reals (Riolo, 2007).

Sensorialitat primària: els espectres de quantitats desaparegudes

... Prenem com a exemple aquest tros de cera que acaba de ser tret del rusc, i que encara no ha perdut la dolçor de la mel que contenia; conserva encara una mica d'olor de les flors de les quals ha estat recollida; el seu color, la seva figura, la seva magnitud són aparents; és dur, fred i manejable, i si el colpegeu produirà algun so. En fi, s'hi troben totes les coses que permeten conèixer distintament un cos. Però, vet aquí que, mentre estic parlant, algú l'atansa al foc. El que hi restava de sabor s'exhala; l'olor s'evapora, el color canvia, la figura es perd, la grandària augmenta, esdevé líquid, s'escalfa, gairebé no se'l pot tocar i si el colpegem ja no produirà cap so. Tenim la mateixa cera després d'aquests canvis? Hem de reconèixer que sí: ningú no en dubta, ningú no opina d'altra manera. Què és, doncs, allò que coneixem amb tanta distinció en aquell tros de cera? Certament, no pot ser res de tot el que he observat mitjançant els sentits, ja que han canviat totes les coses que es fan evidents pel gust, l'olfacte, la vista, el tacte o l'oïda i, tanmateix, la cera continua essent la mateixa (Descartes, 1641, Meditació II, 440).

El desenvolupament comporta un procés d'acolliment i contenció de l'experiència, de transformar la pura sensació en pensaments i pensar a fi de poder tractar amb els pensaments, donar nom a les emocions i representar-les. Aquest procés es realitza inicialment en l'infant a partir de la relació emocional de contenció amb la mare, que li permet invertir el món de

significat emocional: el pensament primitiu, base del desenvolupament de formes posteriors més elaborades, s'orienta a conèixer les qualitats psíquiques i constitueix el producte de fenòmens emocionals primaris entre una mare i el seu bebè, essencials per establir la capacitat de pensar. Tots portem un "pintor intern" que transforma la sensorialitat primària en imatges o pictogrames i els vincula als pensaments onírics, a somniar i pensar per tal de conferir significat personal a l'experiència. Aquest model permet estar atents en el treball clínic als aspectes musicals, rítmics i semiòtics de la interacció entre pacient i analista.

Rilke parla de transformar les coses estimades visibles i tangibles, en les vibracions i les excitacions invisibles de la nostra pròpia naturalesa (l'extern en intern): "els poemes no són, com la gent pensa, simples emocions... són experiències".

*Potser som aquí per dir: casa
Pont, font, porta, gerro, arbre fruïter, finestra;
Com a molt columna, torre... però per dir-ho, entén-me,
Dir-ho, oh!, d'una manera que les coses mateixes
Mai no havien somiat de ser.*

Rilke (citats per Britton, 2005)

Donar nova vida a les coses anomenant-les, perquè tinguin vida més enllà de la seva pròpia existència passatgera. Les experiències i els sentiments són d'aquelles coses que necessiten un nom. Denominar les coses, enregistrar el que existeix, transformar l'experiència des de la forma visible a la invisible, fer el dol d'allò que ha desaparegut i distingir allò que és viu del que és mort.

Aquells fenòmens i aquelles coses s'haurien de comprendre i transformar en un sentit més apassionat. Les Elegies ens acosten a aquell treball, al treball d'aquestes continuades conversions de les coses estimades, visibles i tangibles, en les excitacions invisibles de la nostra pròpia naturalesa (Rilke, 1969: 374. Carta del 13 de novembre 1925 - citat per Britton, 2005).

Punts, línies i cercles

El procés de transformació implica en primer lloc l'acceptació per part de l'infant que el pit-sensació absent - el "no pit" - és diferent del pit, i en segon que el "no pit" pot representar-se per la imatge visual d'un punt: el lloc on era el pit. Això confronta l'infant amb el fet de tolerar la frustració de l'absència: el buit, l'espai en blanc on abans hi havia una mare que podia introjectar l'experiència emocional del seu infant. El buit com una boca oberta sense so que podia ser ple d'un crit no emès. A partir d'aquest buit pot sorgir quelcom de creatiu, si és capaç de suportar-ho. L'experiència de l'absència inicia l'experiència del temps i de l'espai; és a dir, el lloc on acostumava a haver-hi el pit: els factors que redueixen el pit a un punt, redueixen el punt a l'"ara"

(Bion 1965, p. 55). Bion comenta que el pacient psicòtic esdevé concret en relació al terme de punt i considera que el punt és “l’espectre” de l’objecte desaparegut que existeix concretament com una cosa, un “no pit” concret. Aquest punt no és representatiu ni simbòlic, és el negatiu del coneixement: -K. No es tracta d’un coneixement fals, sinó d’un atac al vincle K entre continent i contingut, com a conseqüència del qual es buida el continent del seu significat i, “en el lloc on era”, romanen els espectres de pensaments exhaurits (no-pensaments). K és a l’altre extrem oposat i designa el pacient que pot tolerar i representar el concepte de “no-pit” com una absència, i això permet d’aconseguir una transformació de O en K, com una conjunció constant.

Els elements beta i ‘O’ formen en un cert sentit el començament i el final del pensament de Bion: determinats pacients conclouen que el punt marca el lloc on era el pit i, en comptes d’esdevenir un pensament, s’omple d’un “espectre” maligne i cruel; un “no-pit” que xucla cap al buit, és a dir, una cosa concreta en comptes d’un pensament, una cosa-en-si que no pot ser coneguda. L’experiència del pacient és difícil de descriure.

L’absoluta inadequació de la descripció o categorització com a pensament m’ha portat al terme d’elements beta com a forma de representar-ho (Bion, 1965, p. 78).

Transformacions en “O”

En la seva odissea epistemològica per les profunditats de l’infinít sense forma, Bion encunya el concepte d’O, per anomenar l’experiència emocional prèvia a la representació. Amb això apunta als problemes que trobem tots els analistes: la tasca impossible d’escriure o representar allò irrepresentable. L’essència d’una història que no es pot contar. Ens introdueix així en un camp espacial, temporal, filosòfic i existencial previ a la nostra capacitat de comprensió sensorial, encara que místics i psicòtics sempre han sabut de la seva existència. Una “realitat última” que va més enllà dels sentits, de la imaginació i de la nostra concepció, i que entra dintre la categoria d’una metaconcepció que inclou la veritat última incognoscible, el caos, la cosa-en-si i els anomenats “elements beta”. També inclou la teoria de Plató de les formes eternes i els “pensaments sense pensador”, és a dir “preconcepcions inherents” o “memòries del futur”: entitats, predisposicions a buscar realitzacions que confirmen meitats evocades, buides de significat, preexistents i anticipades en el futur. Són els “no nascuts”, les “*intimations of immortality*” de Wordsworth (Britton, 2005) que aparentment vivenciem com situats dintre del nostre cosmos intern, però que no tenen lloc i són il·localitzables.

En les transformacions en O es donen entrellucaments transitoris que parteixen d’intuïcions d’aspectes parcials de l’existència d’O (Bion, 1965, pp. 147, 156). Les interpretacions haurien de ser de tal manera que la transició al

coneixement de la realitat fóra un *esdevenir real*. Els pensaments amb pensador es porten a terme per processos de “ser” (en contrast a parlar-ne o “comprendre”) que emanen de la realitat immaterial psíquica present “O”.

Freud va encunyar el concepte de cesura, per assenyalar la continuïtat entre la vida intrauterina i el nouat. Es tracta d'un terme derivat de la prosòdia clàssica i vol dir una mena de ruptura en una línia o un vers, després del qual el vers continua. En música és una pausa o respir en un punt de divisió rítmica d'una melodia. Bion l'usa com a model per transcendir el buit entre tota bretxa, espai o ruptura, per tal de trobar la continuïtat entre estats o esdeveniments aparentment dispars i tanmateix íntimament relacionats: salut mental/bogeria; passat/present; memòria/desig; son/vigília; experiència sensorial/experiència emocional; interpretació/abstracció; etc. (Bergstein, 2013). I en darrer terme la cesura entre un estat mental i un altre, entre una persona i una altra (transferència/contratransferència) i entre *self* i *self* (conscient/inconscient; psique/soma).

Amb el desenvolupament d'aquest concepte, Bion (1980, 1987, 1990) suggereix un vincle entre emocions i pensaments madurs i la vida intrauterina, que serveix com a model per establir un pont entre estats mentals aparentment insalvables. I ens anima a “somiar creativament”, deixant les nostres ments rondar lliurement; insisteix en la imaginació i intuïció especulativa de l'analista, sovint fins a l'extrem de l'al·lucinació. Tanmateix, en trobar-se el procés de somniar a la bretxa entre conscient i inconscient, es subverteix l'equilibri psíquic i això representa una amenaça de catàstrofe com a resultat de la confusió entre part primitiva (psicòtica o prenatal) i part neuròtica. D'aquí la tendència a evadir-se a través d'una forma de pensament més saturada, basada sovint en la realitat externa. El procés de somiar i la intuïció de l'analista pot ser un romanent de la vida intrauterina, s'elabora com a mitjà de penetrar i transcendir la cesura, facilitant a pacient i analista de tolerar estats mentals intolerables i la dolorosa consciència de com és d'incognoscible l'experiència emocional.

Aquest procés també es pot invertir: els fets del món diferenciat es poden observar en l'indiferenciat. De la mateixa manera que hi ha somnis per interpretar-se d'un cantó de la cesura, hi ha fets que s'haurien d'interpretar de l'altra banda. Els vincles mentals són rescatats de l'infinit obscur i sense forma. A partir d'aquí es desenvolupen les primeres formes de transformació mental. Des de la immensitat de l'espai mental a l'ordre espai temporal introduït per l'activació de les funcions del pensament: cal elaborar el defecte de pensament i les manifestacions més rudimentàries de diferenciació per fomentar l'activació de recursos mentals. Teixim els fils d'emocions transformades en pensament, en “idees sensibles” que augmenten la capacitat mental de donar significat personal a l'experiència.

En la relació que he estat descrivint - pre-natal ⇔ post-natal - l'individu sovint es comporta com si el seu seny i intel·ligència es

veïessin contaminats si es permetés de reconèixer que el seu cos pensa; i a la inversa, que el seu físic patiria si permetés que el seu cos sabés el que pensa la seva ment (Bion, 1990, p. 1764).

És així que a “L’alba de l’oblit”, Bion (1990) compon una ficció que li permet de donar forma a la dificultat de diàleg dels diferents nivells de funcionament, dintre de la mateixa personalitat i en un grup, sovint separats per cesures impenetrables amb les consegüents implicacions que això comporta per a l’*insight*. Els participants d’aquest “diàleg impossible” són innombrables i es componen de *nivells prenatals*: pre-madur, immadur, 4-somites; *nivells post natals*: fetus a terme, 8 anys, 24 anys, 12 anys; artistes que posen imatges al moviment i a l’infinit sense forma, com Milton i Leonardo; Psicoanalista, etc. Finalment són “Psique” i “Soma” els que parlen sobre la seva enemistat i interdependència. A la introducció diu:

Aquest llibre és un intent psico-embrional d’escriure un relat embriocientífic d’un viatge des del naixement a la mort aclaparat pel coneixement prematur, l’experiència, la glòria i l’autosatisfacció autointoxicant. No se’m va explicar res del festeig entre el meu esperma i el meu òvul... la història del meu òvul sembla virtualment inexistent... El meu esperma va penetrar impetuosament en un fol·licle de Graaf abans que el meu òvul tingués temps d’escapar a la penetració. No puc garantir la veritat d’aquestes històries, de les quals vaig tenir coneixement molts anys després a través de rumors científics. Admeto la responsabilitat d’allò que he experimentat, però no de les distorsions del sentit científic ...

*... Les meves primeres experiències foren quelcom referit a allò que després sentiria a dir que era “Jo” . Els canvis en la pressió del fluid que m’envoltava variaven des d’allò que “Jo” anomenava plaer al que “Jo” anomenava dolor. Les meves cavitats òptiques i auditives a l’edat de tres o quatre somites percebien la **llum i el so, la foscor i el silenci**, que en general no anaven més enllà de “maco” i “lleig”, però de vegades “em” feien sentir més inanimat que animat* (Bion, 1990, pp. 1336-1337).

Els “vestigis de fenòmens prenatals” (*espectres de quantitats desaparegudes*) exerceixen la seva influència sobre la personalitat. Pot ser que el nadó no pugui tolerar sensacions, percepcions, i proto-emocions/proto-pensaments degut a la turbulència emocional que provoquen en la seva personalitat immadura. Com deia abans, Bion (1990) desplega un diàleg imaginari entre diversos estadis fetals, el noutat i edats post-natals, i acaba amb una discussió entre “Psique i Soma” en relació al diafragma/barrera que els uneix i els separa. En aquests diàlegs els “somites” fetals reclamen respecte pels seus “fets somítics”, que calli el pensament racional i escolti el que té a dir el nivell més primitiu:

"...una idea fetal pot ser assassinada i això no només és una metàfora. Les metàfores poden ser els espectres de les idees que encara estan per néixer i no només els espectres de quantitats desaparegudes" (Bion, 1987/1994).

Cal, en primer lloc, sentir els "sognis dels somites", i en segon lloc observar-los i interpretar-los en forma artística: acollir o observar artísticament la veritat o els 'fets' del seu sentir. Així comenta que si els somites poguessin escriure, el llibre seria "Sobre la interpretació de la realitat" i totes les teories serien allò que anomenem somnis (Bion, 1990).

El més important no és tant descobrir allò que va passar realment dintre de l'úter, sinó més aviat crear un model per pensar allò que sembla impensable, i per vincular estats mentals que semblen insalvables i inabastables. Es tracta d'establir contacte amb estats mentals primitius i amb l'origen del *self*, no tant per descobrir la veritat històrica o recuperar el contingut inconscient, sinó per generar moviment dintre de les diferents parts del psiquisme, per tal de transformar *barreres* dintre de la ment en cesures (és a dir, ruptures on hi ha continuïtat) i per tal d'incorporar i integrar diferents parts del *self*, fins i tot aquelles més inaccessibles.

La interpretació de la realitat somítica és una cosa diferent de la transcripció directa d'un somni, perquè implica una 'penetració' de significat entre diferents àrees d'experiència que inclou la sensorial més arcaica; una transformació en art dels materials en brut.

Bion (1976a, b) considera que no podem comprendre un símptoma si suposem que tan sols ha pogut desenvolupar-se després del naixement. El mateix es pot pensar d'un pacient que refusa d'estirar-se en el divan. Encara que es podria interpretar el refús com enveja, amor, hostilitat, Bion es pregunta: "És possible que el fet d'estirar-se en el divan el sotmeti a una mena de pressions que van més enllà de la seva capacitat de tolerar, o verbalitzar o entendre?" (1977a, p. 44). Podrien lligar-se aquestes pressions a experiències primitives de la seva vida com a fetus? Es pot imaginar (Bion, 1976b) una situació on, degut a variacions de pressió del líquid amniòtic, és possible que el fetus veiés una llum que podria ser intolerablement brillant, o bé escoltar sorolls que podrien ser intolerablement forts? És a dir, experiències que romanen a la memòria implícita del cos. De la mateixa manera que podem detectar les restes de vestigis d'òrgans corporals, ¿podríem especular la supervivència de funcions pre-natals en la ment humana que inclouen la intuïció embriològica? (Bion, 1977a).

"Els espectres de quantitats desaparegudes"

Com deia abans, proposo la idea d'espectre en relació a l'absència de l'objecte, i el recurs a la sensorialitat a través de la imatge o altres reminiscències sensorials: una existència espectral concreta d'allò "no

existent”, com poden ser les sensacions del membre fantasma. Agafant la crítica del bisbe Berkeley a Newton, quan parla dels espectres de quantitats desaparegudes, Bion també suggereix que hi ha idees fetals que poden ser assassinades i no només com a metàfora. Les metàfores poden ser els espectres d’idees per néixer i no només espectres de quantitats difuntes. Els pensaments prenatals són potencials de desenvolupament. No només són espectres de quantitats que van ser, poden projectar les seves ombres cap a un futur i travessar cesures cap a una transformació artística.

L’espai alfa és un lloc que allotja “no coses” que marquen el lloc on van ser les “coses” i ara no hi són, en contraposició a un espai beta habitat per “coses concretes” que funcionen com espectres evanescents de quantitats desaparegudes o terrors sense nom. És a dir, ‘coses en si’ que funcionen com “closques buides” en el cap. L’espai alfa és un espai de representació, on allò que es representa són relacions, no “coses en si”.

En la clínica psicoanalítica, el desenvolupament d’un pensament apte per captar “realitats no sensorials” com les de la realitat psíquica, va associat a la possibilitat de tolerar la seva qualitat pre-conceptual, la característica del qual és la no saturació. Això vol dir per un costat tolerar les “llavors”, allò prenatal no evolucionat, que inclou “comunicacions” de nivells molt primitius, encara somàtics, que són més autèntics que les “pròtesis post-natals”. Pre-conceptual també vol dir un ús on es pugui transformar un símptoma somàtic, un gest, un element oníric, en una pregunta sense resposta, en una incògnita que cal resoldre. Es tracta de despullar-se de significats ja saturats, on hi ha el perill de quedar ancorat, per tal d’evitar de ser arrossegat per les turbulències emocionals que inevitablement s’agiten en una sessió psicoanalítica, quan l’analista entra en contacte amb “l’O” del pacient.

“ZERO”: LA NO-COSA, LA MATEMÀTICA DE L’AL·LUCINOSI

El buit que deixa l’absència

Quin paper té l’emoció en el procés de transformació mental?

El registre del dolor i la seva diferenciació en ansietat, depressió i altres estats afectius, és quelcom que no pertany tan sols a èpoques pre-verbals, sinó que es tracta d’una oscil·lació i processament continu al llarg de tota la vida. El punt nuclear consisteix a explorar la forma en què es reverteix, estanca i queda segrestat.

Penso que el concepte de transformació en al·lucinosi obre un camp molt ric d’investigació i el vinculo al concepte d’estat mental concret (Grimalt, 2013), que tendeix a relacionar-se amb la realitat en termes de percepció sensorial (preconcepció saturada), sense accés a la metàfora i al pensament simbòlic. En les transformacions en al·lucinosi, el procés que va des de l’experiència emocional a la representació mental està alterat, i en lloc d’una representació apareix una percepció sensorial on hi hauria d’haver un pensament.

En l'al·lucinació, la part psicòtica de la personalitat usa la ment per generar sensacions autoinduídes i assolir una mena particular de plaer regressiu. En aquest cas, la ment no s'usa com a òrgan de coneixement o instrument per fomentar la relació amb els altres. Es decatetitza la realitat relacional (psíquica) i es relega a un espai propi personal, físic, corporal i sensorial. Les realitats que estan en oposició no només són realitat externa i realitat interna, sinó realitat sensorial i realitat psíquica. El funcionament mental es redueix i talla amb les funcions més madures, que aleshores ja no són capaces d'atribuir significat real al món que l'envolta i a l'experiència psíquica del subjecte. L'estat al·lucinatori deriva de la construcció, per part del pacient, d'un replegament en un estat mental sensorial dissociat de la realitat. En l'al·lucinació, un estímul sensorial intern es projecta a fora i assumeix el caràcter de realitat, encara que no correspon a cap objecte extern (De Masi i col., 2014).

Bion, a diferència de Klein i Freud, presenta un model en el qual la psicosi no representa una regressió a estats primitius del desenvolupament, sinó més aviat l'expressió d'una capacitat de pensar alterada, referida a la funció que transforma les percepcions sensorials en pensament.

En l'àrea de la negativitat *minus continent contingut* (-♂ ♀) (Bion, 1965) que es caracteritza per la fallida de la transformació mental, es crea una estructura de característiques peculiars que no només produeix un buit en la zona mental, sinó que és una força dinàmica que també danya el procés simbòlic. Els pacients poden usar allò que podria ser una pèrdua, una absència, com a base d'un sistema d'al·lucinosi (Bion, 1970). O bé poden desenvolupar la capacitat de tolerar la frustració, transformant una experiència rudimentària en pensaments i l'aparell per pensar-los.

Usant les matemàtiques com a analogia, des de la perspectiva de resoldre un problema en absència de l'objecte que el causa (és a dir, com a capacitat d'abstracció i transformació de la sensorialitat concreta), Bion proposa una matemàtica de l'al·lucinosi en termes de la relació amb el pit (entès no com objecte parcial, sinó com funció nutricia), que se sent com inexistent si frustra. D'aquesta manera explora la forma en què l'ésser humà afronta la frustració o l'evadeix, en els nivells primitius de construcció de l'experiència. El dolor provocat per l'absència de satisfacció pot ser viscut com a buit, *no-cosa* (joc de paraules en anglès: *no-thing* que sense el guió significa *res* i que amb el guió es converteix en *no-cosa* o *no-objecte* en el sentit de percepció sensorial concreta). És a dir, l'emoció dolorosa provocada per l'absència de l'objecte no pot diferenciar-se de la pròpia absència i queda un buit d'emoció o *no-emoció* (Grimalt, 2007). Aleshores es recorre al record sensorial de la satisfacció per tal de negar l'absència de satisfacció.

Bion (1970) parla del reconeixement de la pèrdua com l'aspecte negatiu de la definició del "pensament" o *no-cosa*. La sensació de buit que produeix la manca de percepció de l'objecte, el buit que deixa en el *lloc on hauria de ser* i no hi és. Si es tolera l'absència pot esdevenir un pensament, i si no es

tolera pot ser omplert per l'al·lucinació amb les qualitats concretes de la “cosa-en-si mateixa”, com a base del sistema d'al·lucinosi.

Tot i que és un terme extret de la psicopatologia, entenc el seu ús de forma analògica per tal de fer visibles i comprensibles fenòmens que passen entre pacient i analista i que tenen a veure amb nivells arcaics de la personalitat, que s'enacten en la relació. També planteja que s'adreça a la receptivitat de l'analista. Si parla d'al·lucinosi és perquè vol descriure alguns fenòmens primitius on no hi ha una pèrdua significativa de contacte amb la realitat. Allò que al meu entendre destaca són aquelles imatges que suprimeixen el significat, que són invisibles o negatives (Green, 1998). Per tal de percebre-la en el pacient, l'analista ha d'experimentar-la (Bion, 1965, pp. 36, 40).

Si ens mirem l'al·lucinació des de les seves arrels sensorials, es pot dir que omple amb una imatge la sensació que produeix la manca de percepció: el buit que deixa l'objecte en el lloc on hauria de ser i no hi és. I el mateix es podria aplicar a l'objecte fetitxista que amb la percepció d'un objecte concret substitueix la pèrdua i elimina el malestar de la diferenciació, protegint de la carència. Rhode (1998) assenyalava que, amb el funcionament al·lucinatori, el nen omple el buit perceptiu i reté de forma concreta un objecte absent, que pot passar a ser esclau del domini fetitxista si no és integrat en el món afectuós i benivolent de la relació amb la mare, on s'esdevenen transformacions imaginatives: hi ha un bloqueig i en la ment queda un buit caòtic on hi hauria d'haver la representació d'un espai mental. L'al·lucinació i el fetitxe es poden considerar com maneres de manejar-se amb el fet que la funció onírica s'ha perdut en una ment que no pot pensar, perquè té un vincle concret i inanimat en comptes d'una relació. L'absència d'emoció constitueix l'àrea del negatiu o de la no existència (Bion, 1962).

Bion descriu diversos aspectes de la transformació en al·lucinosi: (1) com a defensa psíquica on es dona una adhesió total a la realitat concreta; (2) com activitat al·lucinatòria de percepció fisiològica que permet de conèixer la realitat, compensant-la enfront d'un transfons de familiaritat; i (3) sorprenentment, com l'estat ideal de la ment cap al qual s'ha d'adreçar l'analista per tal d'intuir els fets de l'anàlisi. Quan l'al·lucinosi se segueix d'un despertar i un contacte amb la realitat, l'analista obté comprensió de l'experiència amb el pacient i procedeix a una transformació que inevitablement es transmetrà al camp analític i al pacient. Cal remarcar que és d'una naturalesa marcadament intersubjectiva. Penso que és un concepte molt ric per pensar, investigar i desenvolupar.

Allò inanimat no és mai zero. Té una qualitat concreta, una materialitat perceptible, que des d'un bon començament sembla alleujar el dolor degut a la intolerància de la frustració. Ho poso en relació a l'adherència sensorial destinada a omplir un buit. La intolerància a la frustració exclou la tolerància de zero, la no-cosa (o absència). La no-cosa (absència) odiada esdevé “zero”

(concret, no com a representació) a través de l'al·lucinosi. L'origen de l'al·lucinosi il·lumina tant l'adquisició de zero com la seva mancança.

Els trastorns de pensament, de simbolització i aprenentatge són deguts al protomental no desenvolupat, que no estructura l'espai mental com a continent. Les situacions típiques són aquelles en què un excés de concreció genera un clima buit i indiferent, una barreja d'avorriment, una sensació de bloqueig i d'impotència per recatetitzar el món. Els pacients fan la sensació d'estar perduts en un mar d'objectivitat, realitat fàctica i de coses.

La teoria de les transformacions i invariàncies pretén explicitar estats mentals de l'analista per apropar-se a la naturalesa al·lucinada de les comunicacions del pacient. Les transformacions en al·lucinosi corresponen a variacions quantitatives, més que qualitatives, d'alguns trets del funcionament mental (Sandler, 2004). Se les considera com una manifestació de la *psicosi de la vida quotidiana*. L'estat mental del pacient és bàsicament la incapacitat de tolerar la frustració. Bion (1965) recorre a Shelley per tal d'explicitar-ho: "*Aquell estat mental en el qual es pot suposar que les idees assumeixen la força de les sensacions a través de la confusió del pensament amb l'objecte de pensament i l'excés de passió que anima les creacions de la imaginació*".

Tot i que es tracta d'un mètode omnipotent d'adquirir independència, no podem entendre realment el significat de l'al·lucinosi més que dintre de l'estructura de les relacions d'objecte. L'al·lucinació invoca l'objecte i recorre a la memòria per redescobrir-lo, encara que si l'objecte no el rescata pot pretendre omnipotentment manejar-se sense ell. No es distancia de la realitat, sinó que és el primer pas per descobrir-lo, raó per la qual és urgent de tornar a la realitat. Revela la set per l'objecte, precisament perquè creix quan no està present. Tanmateix, la presa de contacte amb la realitat no neix automàticament, degut que l'experiència demostra que la satisfacció al·lucinatòria és il·lusòria. Neix de la resposta prou ràpida de la mare i de la seva capacitat d'"abaixar la febre d'al·lucinació" i atreure l'interès de l'infant.

Al mateix temps el concepte bionià de no-cosa marca un ritme objecte/no-objecte, presència-absència, *fort/da*. El pensament no neix simplement de l'absència de l'objecte, sinó d'un ritme feliç de presència/ absència, amb el qual l'objecte fa tolerable la frustració que ha desvetllat repetidament amb les seves desaparicions. El no seria la tela de pintar posada al servei de la memòria; la cosa és la contribució perceptiva externa.

El pensar i donar un significat personal a la realitat - que implica somiar la realitat, fer treball psicològic conscient i inconscient, creant vincles emocionals per construir un significat - no és un assumpte trivial. És la mesura de fins a quin punt podem tolerar l'absència de l'objecte. Si hi ha prou tolerància de la frustració, un mot deixa de ser simplement un nom que agrupa

diversos elements en conjunció constant, i adquireix un sentit significant i certifica així la veritable inexistència de la cosa representada. El símbol testifica l'absència i imposa la necessitat d'haver-se-les amb les emocions que es desvetllen per la naturalesa intrínsecament negativa de la definició.

La transformació en al·lucinosi no només investeix la percepció de la realitat. El que aleshores es presenta com a realitat ja no és el resultat de la trobada entre percepcions i realitzacions, sinó entre “predeterminacions” i “evacuacions”. Allò que es modifica és el propi estatus de la realitat.

El model per a aquest procés és el de la relació al·lucinatòria amb el pit. A diferència de la situació en una relació normal - en la qual la possibilitat de pensaments i vincle K que ocupen el lloc del pit absent corresponen a la seva absència - en aquest cas l'absència del pit és negada i es viu com una presència. És a dir, si la frustració induïda per l'absència de satisfacció no es pot tolerar, la diferència entre l'existència i no-existència del pit es nega, per tal de mantenir la *no-cosa* lluny del *res*. El pas següent és el desenvolupament de -K, on es considera que la personalitat té la capacitat de créixer i florir amb quantitats de *res* (Bion, 1965, p. 34). Al·lucinosi és un mètode omni-potent on augmenten ‘quantitats exhaurides d’L i H’.

Les manifestacions que pertanyen al camp de l'al·lucinosi inclouen transformacions somatopsicòtiques, desmentiment (*Verwerfung*) i al·lucinació. A diferència de “*Verleugnung*”, “*Verwerfung*” comporta un procés preventiu d'expulsió fora del jo (*Austossung aus dem Ich*) tant de l'afecte com de la representació, i d'aquí la seva exclusió de l'univers simbòlic. Precisament per aquesta raó, Freud diu que poden reparèixer com al·lucinacions. El mecanisme dinàmic que fa la reversió cap a una imatge estàtica, preserva la capacitat de la persona de captar la realitat, al mateix temps que canvia aquesta realitat per tal d'evitar un dolor insuportable.

L'al·lucinosi és una predeterminació (Bion, 1965; Bodner, 2007) que esdevé acció, perquè va dirigida vers l'evacuació de la realitat interna i la utilització de les pròpies evacuacions del subjecte, per construir una nova realitat interna i externa. De fet, s'estén a tot el funcionament mental i a les maneres en què les tendències pulsionals oposades s'expressen psíquicament com la capacitat de crear ‘vincles’ (processos d'objectalització i simbolització) o com la capacitat de destruir-los (processos de desobjectalització i desimbolització) juntament amb afecte i representació, als quals està lligat de manera indissoluble; el significat pot ser reconegut, reprimit, projectat, negat o expulsat. La investigació de les seves transformacions dramàtiques és el treball d'anàlisi.

Aquestes transformacions oscil·len entre dos pols: en un extrem l'evacuació de l'emoció en forma d'acció i la seva projecció en un lloc distant, i a l'altre el reconeixement i expressió en paraules. Per entremig, la transferència reflecteix la transició des del desmentiment (*Verleugnung*) a la

consciència via negació (*Verneinung*). Per tal de poder descriure-ho, un corrent de pensament estripa el sistema simbòlic dels seus significats reals i el substitueix amb significats omnipotents assignats per l'inconscient del subjecte (és a dir, tracta els símbols convencionals com si pertanyessin al grup de símbols no convencionals), mentre que un altre corrent segueix funcionant normalment amb els símbols convencionals. Això podria explicar per què un psicòtic, com diu Bion, és algú que sembla que està equivocacat i té raó al mateix temps: entendre i malentendre, somiar i estar despert.

El propi Freud va parlar del caràcter al·lucinatori de la transferència (Freud, 1912). La qüestió que està en joc és la de rescatar la naturalesa onírica de la comunicació i diferenciar-la del seu caràcter al·lucinatori, en el mateix sentit d'allò que Freud intentava de fer en la interpretació dels somnis.

Per tal de reconèixer l'al·lucinosi, un ha de ser capaç d'alliberar-se del record dels propis valors pre-judicatis, judicis i idees de normalitat; del desig, en el grau en què aquest pot alimentar l'al·lucinosi; i de la comprensió, en la mesura en què s'encasella en judicis cartesians, racionals, de causa-efecte. En experimentar tot això, un s'adona més plenament que la raó és l'esclava de la passió, i construeix creences que se senten com necessàries. La memòria pot tenir una forta qualitat sensorial, i aquest és el motiu de la insistència de Bion a abandonar-la per tal d'observar, ja que l'analista pot tapar el buit de sentit omplint-lo de records de qualitat al·lucinatòria de realització de desitjos.

INTUÏCIÓ

“O” no pot ser captat pels sentits i tan sols es pot experimentar a través d'un òrgan, un sentit receptiu intern, “*la intuïció*”. La intuïció és l'observació de la perspectiva reversible, que requereix dels sentits. Només es pot arribar a una transformació en “O” a través de l'abandó disciplinat de la memòria, el desig, la comprensió, les impressions sensorials - i potser del propi jo.

La intuïció és un procés (Boris, 1986) pel qual una segona ment pot adonar-se d'allò que una primera no pot. Es pot tractar de la intuïció embriològica que tots havíem tingut, el potencial que tots portem a dintre i que hem de recuperar per a nosaltres i els nostres pacients. Aquesta és la tasca que es proposa Bion: l'exposició i elucidació del pensament embrionari, que forma un vincle entre les impressions sensorials i la consciència (Meltzer, 1978). Perquè passi això, hem de deixar anar els ancoratges familiars en el pensament madur, per tal d'escollar “... l'incomprensible, l'inaudible, l'inefable (...) a partir del qual esdevindrà la propera interpretació” (Bion, 1974, p. 127).

Bion denota la intuïció com embriològica i fa referència al mite jueu que diu “... en la matriu de la mare l'home coneix l'univers i l'oblida en néixer” (Bion, 1977a). Aquest concepte permet conjeturar com el fetus percep

l'ambient intrauterí o s'adona de sentiments de terror, sons, visions, etc. (Bion, 1977b). La utilitat de fer conjectures respecte de la continuïtat entre funcionament prenatal i postnatal és que permet d'ampliar el camp d'observació i comprensió de determinades manifestacions, veient-les com rastres dels primers estadis emocionals arcaics.

La intuïció - com a forma integrada de pensament arcaic cenestèsic, amb la seva capacitat de delineació indiferenciada - proporciona un mitjà general instintiu de tractar de forma immediata diversos fenòmens borrosos des del punt de vista racional, com són ara formes, ombres i multidimensionalitat, independentment dels límits entre modalitats sensorials. Pot ser que sigui impossible traduir les experiències intuïtives en forma lèxica; aquests llenguatges són incommensurables. La intuïció com a procés de pensament preconscient no discursiu és necessària en la creativitat, així com de forma menys conspícua en innumbrables activitats quotidianes. En la comunicació verbal, la intuïció ràpidament posa de manifest ombres subtils de significat en el context lingüístic i en tota la prosòdia. En el treball analític, és com un radar que crea contactes preliminars amb el món intern de l'analitzat. Les observacions obtingudes, tanmateix, requereixen consideració racional per tal de ser confirmades. És un instrument essencial del psicoanalista, i també funciona al servei del tacte per crear un espai de treball i formes d'interpretació adequades.

Bion proposa considerar la intuïció com l'equivalent dels mètodes sensorials usats pel clínic, i insisteix que serà més gran si deixem de banda memòria, desig i comprensió (és a dir, quan més ens podem apropar a F).

Consideracions tècniques

'La interpretació correcta (...) dependrà que l'analista sigui capaç (...) d'observar que dos enunciats verbalment idèntics són psicoanalíticament diferents.'

A *Atenció i interpretació*, Bion reflexiona extensament sobre com n'és de fàcil que analista i pacient col·ludeixin jutjant la realitat erròniament i trobant explicacions racionals als fets, per tal "d'evitar l'emergència d'allò desconegut, incoherent, el buit sense forma i una sensació de persecució pels elements d'O en evolució" (1970, p. 72). En anàlisi, el pacient es defensa enfront d'una realitat traumàtica d'aquells sentiments que poden reconnectar-lo amb la seva experiència. Té una relació plana, monocular, amb la realitat. Per tal de no col·ludir amb aquesta defensa i ser u amb el seu O (la seva realitat emocional), Bion suggereix que l'analista hauria d'entrar conscientment en un estat paral·lel d'al·lucinosi, que augmenta la manifestació de la realitat emocional a expenses de la realitat material, i posa entre parèntesis la híper-realitat que el pacient construeix evacuant sentiments amb els quals no està en contacte i que són per aquesta raó (patològicament) falsos. L'al·lucinosi de l'analista, de fet, l'ajuda a veure allò que veu el pacient

(Bion, 1970, p. 40), a intuir les seves "al·lucinacions". Només així pot portar a terme "transformacions d'O en K": és a dir, derivar *coneixement* (K) de l'experiència.

Per tal d'entendre l'al·lucinació, l'analista ha de participar en l'estat d'al·lucinosi... En suprimir records, desitjos i el funcionament de la memòria pot apropar-se a l'àrea de l'al·lucinosi i als "actes de Fe" a través dels quals pot esdevenir u amb les al·lucinacions del pacient i d'aquesta manera fer transformacions O→K (Bion, 1970, p. 36).

D'aquesta manera l'al·lucinosi passa a enriquir l'espectre del somni en la sessió, juntament amb *la reverie*, els somnis flash i les transformacions oníriques.

RESUMEN

La autora empieza con una descripción general de su comprensión respecto a la teoría de las fluxiones de Newton y la controversia con Berkeley, para después hacer un recorrido por la idea de transformación y adentrarse en la comprensión de los "espectros de cantidades desaparecidas", que tienen relación con la transformación en alucinosis. Y de aquí a las transformaciones en O, y a la receptividad del analista puesta en relación a su capacidad de transformación en alucinosis.

SUMMARY

The author begins with a general description of what she has been able to understand as Newton's theory of fluxions, and the controversy with Berkeley, to then examine first the idea of transformation, attempting to acquire a more profound understanding of the "spectrum of missing quantities" that she believes has to do with transformation in hallucinosis, and then subsequently, transformations in O, and the receptiveness of the analyst in relation to his/her capacity for transformations in hallucinosis.

BIBLIOGRAFIA

- BERGSTEIN, A. (2013). Reverie, dreaming and counter-dreaming. *Int. J. Psychoanal.*, 94, pp. 621-644
- BION W. R. (1962). *Learning from experience*. London, Heinemann Medical Books
- (1963). *Elements of psychoanalysis*. London, Heinemann Medical Books
- (1965). *Transformations. Change from learning to growth*. London, Heinemann Medical Books
- (1970). *Attention and Interpretation*. London, Tavistock Publ.
- (1974). *Brazilian lectures*. London, Karnac Books, 1984

- (1976a). Evidence. *Bulletin British Psycho-Analytical Society*, 8. També a *Clinical Seminars and Four Papers*, 1987
- (1976b). Interview, with A.G. Banet jr. *Group and Organisation Studies*, vol. 1, No. 3, pp. 268 - 285, September 1976
- (1977a). Caesura. A *Two papers: the Grid and the Caesura*, pp. 35-56. London, Karnac, 1989
- (1977b). Untitled. A *Taming wild thoughts*. London, Karnac, 1989, pp. 23-51
- (1980). *Bion in New York and Sao Paolo* (F. Bion, ed.). Perthshire, Clunie Press
- (1987). *Clinical Seminars and Four Papers* (F. Bion, ed.). Abingdon, Fleetwood Press. També a *Clinical Seminars and Other Works*. London, Karnac Books, 1994
- (1989). *Elements of psychoanalysis*. London, Karnac Books
- (1990). *A Memoir of the Future*. London, Karnac Books
- (1992). *Cogitations*. London, Karnac Books
- BODNER, G. (2007). El proceso y las interferencias de la transformación simbólica. *Revista Uruguaya de Psicoanálisis*, 104, pp. 105-121
- BORIS, H. N. (1986). Bion re-visited. *Contemp. Psychoanal.*, 22, pp. 159-184
- BRITTON, R. (2005). *Creença i imaginació. Exploracions psicoanalítiques*. Barcelona, Ed. Viena
- CIVITARESE, G. (2014). Transformations in hallucinosis and the receptivity of the analyst. *Int. J. Psychoanal.*, 95
- DE MASI, F., DAVALLI, C., GIUSTICO, G. & PERGANCI, A. (2014). Hallucinations in the psychotic State: Psychoanalysis and the neurosciences compared. *Int. J. Psychoanal.*, 95
- DESCARTES, (1641). <http://www.xtec.es/~mcodina3/Filosofia2/Meditacions.pdf>
- EINSTEIN, A. <http://cata-academy.com/intuition/intuition-important/>
- FREUD, S. (1900). The Interpretation of Dreams. *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud*, IV, 1, pp. ix-627
- (1912). The Dynamics of Transference. The Case of Schreber. Papers on Technique and Other Works. *S.E.*, XII, pp. 97-108
- GREEN, A. (1998). The primordial mind and the work of the negative. *Int. J. Psychoanal.*, 79, pp. 649-665
- GRIMALT, A. (2007). Reversing perspective. Static Splitting. Time ↔ Timelessness. *Psychoanalysis in Europe, EPF Bulletin*, 61, pp. 133-147
- (2013). Mentalización o transformación?: Experiencia sensorial ↔ experiencia emocional. *Rev. Temas de Psicoanálisis*, 5
- MELZER, D. (1978). *The Kleinian Development. Part III: The clinical significance of the work of Bion*. Strath Tay, Clunie
- (1995). *Clínica psicoanalítica con niños y adultos*. Barcelona, Ed. Spatia
- OGDEN, T. (2004). An introduction to the reading of Bion. *Int. J. Psychoanal.*, 85, pp. 285-300
- RHODE, E. (1998). *On hallucination, Intuition and the becoming “O”*. New York, ESF Publishers
- RIOLO, F. (2007). Psychoanalytic transformations. *Int. J. Psychoanal.*, 88, pp. 1375-1389
- SANDLER, P.C. (2004). *The Language of Bion: A Dictionary Of Concepts*. London, Karnac Books

